

RESTAURATIE EN HERBESTEMMING VAN KASTEEL HACKFORT TE VORDEN

Beschrijving van de werkzaamheden

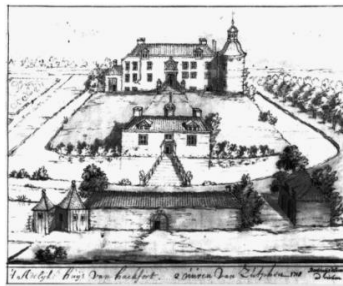
23 december 2016

Aangepast

21 juli 2017

Inleiding

Kasteel Hackfort is een bijzonder kasteel dat vanaf de 14e eeuw tot de 19e eeuw tot ontwikkeling is gekomen. Van verdedigbaar kasteel voor de leenheer van de graaf van Gelre is het kasteel in de 17e eeuw omgebouwd tot buitenhuis. In de 19e eeuw is het kasteel verbouwd tot een sober landhuis omringt door een uitgestrekt nutslandgoed.

De ontwikkeling van kasteel Hackfort van ridderkasteel, via buitenhuis tot het huidige nutslandgoed.

Na het overlijden van de laatste bewoners is het kasteel via een legaat in het bezit gekomen van Natuurmonumenten. Vanaf 1981 voert Natuurmonumenten de benodigde aanpassingen door, waaronder de renovatie van het kasteel tot woonappartementen, de restauratie van de watermolen en het herstel van de moestuin. De jacht, voorheen een economische pijler voor het landgoed, wordt afgeschaft. In plaats daarvan richt Natuurmonumenten zich op het beleefbaar maken van het landgoed. Er komen meer toeristen en recreanten op het landgoed.

In de afgelopen eeuwen is er altijd een sterke relatie geweest tussen landgoed en het kasteel. Met de bewoning van de huurappartementen sinds 1983 is hierin een breuk gekomen. Hierdoor is de wisselwerking tussen kasteel en landgoed vervallen; het kasteel is niet meer het kloppend hart van het landgoed.

Wat niet is veranderd, is dat het kleinschalige cultuurlandschap de drager is van een grote biodiversiteit. Het oorspronkelijke coulisselandschap in combinatie met de historische gebouwen, blijven de dragers van de biodiversiteit en de beleving voor bezoekers. Samen met boeren, ondernemers en de vele vrijwilligers wil Natuurmonumenten invulling geven aan het rentmeesterschap om dit waardevolle erfgoed in stand te houden. In lijn hiermee wil Natuurmonumenten de eeuwenoude relatie tussen landgoed en kasteel weer beleefbaar maken in het kasteel. De nieuw beoogde functies in het kasteel maken dat mogelijk.

Doelstelling

Het bijzondere kasteel, dat is aangemerkt als rijksmonument (monumentnummer: 527365), is op dit moment helaas niet toegankelijk voor publiek. Tevens is Hackfort niet toegankelijk voor mindervaliden. Daarnaast is het interieur van het pand (zoals schilderwerk, vloeren, plafonds) aan restauratie en renovatie toe en moeten installaties en toiletvoorzieningen aan de huidige normen worden aangepast. Ten slotte zijn de voormalige kostendragers jacht en landbouw minder relevant geworden voor de instandhouding van Hackfort.

Sinds 1981 zijn verschillende appartementen in het kasteel verhuurd. Het permanent verhuren van de appartementen gaat niet goed samen met de ambitie om het kasteel meer open te stellen voor bezoekers. Ook ligt Hackfort in een krimpregio, waardoor het risico steeds groter wordt dat er leegstand kan optreden.

Met dit plan wordt het interieur van het kasteel gerestaureerd. De intrinsieke waarde wordt daarmee vergroot. De woonappartementen worden ingericht als recreatieappartement om een duurzamer

Tevens wil Natuurmonumenten het kasteel beter toegankelijk maken voor rondleidingen, bijeenkomsten, recepties en als startpunt voor excursies over het landgoed. In een opengesteld, mooi gerestaureerd en toekomst bestendig kasteel kan de geschiedenis van Hackfort goed verteld worden en kan het kasteel weer het kloppend middelpunt worden van het landgoed. Het ontwerp is in een vooroverleg in het planoverleg met de gemeente, provincie en het rijk afgestemd.

- ❖ Het beleefbaar houden van het kasteel en het vertellen van het ‘*Verhaal van Hackfort*’. Op gezette tijden wordt het kasteel opengesteld voor publiek, waarbij het souterrain geschikt wordt gemaakt om de geschiedenis te vertellen. Daarnaast is het mogelijk de Van Westerholtzaal en andere ruimten in het kasteel te huren of het gehele kasteel te gebruiken.
- ❖ Het versterken van de intrinsieke waarde van het kasteel en het behouden van de cultuurhistorische waarden van het kasteel en de kern van het landgoed. Ook het behouden van het karakter van het kasteel en het omliggende landgoed is belangrijk.
- ❖ Bij de inhoudelijke kaders een duurzame exploitatie realiseren waarbij voldoende inkomsten gegenereerd worden.

Concreet betekent dit dat het kasteel intern gerestaureerd en gerenoveerd zal gaan worden. De geschiedenis van het kasteel is met name in het souterrain beleefbaar te maken. De verschillende

bouwperiodes zijn nog in de ruimtelijke structuur van het souterrain aanwezig. Op de beletage en de verdieping zijn de verschillende tijdslagen door de 19e-eeuwse interieurafwerkingen moeilijk zichtbaar. Om het kasteel beter toegankelijk te maken en het verhaal over de geschiedenis van het kasteel te vertellen zijn enkele bouwkundige aanpassingen nodig

- ❖ Toegankelijk maken van het kasteel voor mindervaliden (extra entree, realisatie nieuwe lift en trap in traptoren en vernieuwen en verplaatsen toiletgroep met minder validen toilet).
- ❖ Vergroting beleefbaarheid souterrain als historische kern van het kasteel.
- ❖ Inrichting van het souterrain met expositie over de geschiedenis van pand en de familie.
- ❖ Versterken van het karakter van de historische keuken in het souterrain.
- ❖ Het upgraden van de horecakeuken ten behoeve van een betere bediening.

Na de restauratie uit de jaren 80 zijn omwille van de verhuur de historische kamers van het kasteel neutraal afgewerkt. Hierdoor is het historische karakter van het kasteel dat buiten goed zichtbaar is aan de binnenzijde nauwelijks ervaarbaar. Om het karakter van het kasteel te versterken is het nodig de afwerking en inrichting van de ruimten beter bij het kasteel te laten aansluiten. De historische onderdelen worden hersteld en gerestaureerd. De hal, het trappenhuis, de overloop en de Van Westerholtzaal zijn hierbij van groot belang. Maar ook de minder belangrijke ruimten spelen een belangrijke rol bij de beleving van het kasteel

- ❖ Restauratie plafonds, lambriseringen en traponderdelen van hal, trappenhuis en overloop.
- ❖ Restauratie plafond en terugbrengen wand- en vloerafwerking Van Westerholtzaal.
- ❖ Terugbrengen wandafwerking in overige ruimten.
- ❖ Uitvoering van kleurenonderzoek. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen de authentieke kleuren in de historisch meest waardevolle ruimten worden teruggebracht. Door een passend en historisch verantwoord kleurgebruik kan het karakter en de beleving van de verschillende vertrekken in het kasteel aanzienlijk worden vergroot.
- ❖ Het herstel van de houten kozijnen en deuren.

De voormalige woonappartementen worden omgevormd tot recreatie appartementen. Hierbij worden de keukens en badkamers uit de jaren 80 vernieuwd en meer in stijl gebracht met het karakter van het kasteel. Tevens wordt ook in deze ruimten de wand-, vloer- en plafondaafwerking hersteld.

- ❖ Toekomst bestendig maken van de appartementen met een functie passend bij de monumentaal karakteristieken van het kasteel. De huidige 4 woonappartementen worden omgevormd tot 5 recreatie appartementen.

Tevens worden de installaties van het kasteel aangepast en vernieuwd. Hierbij spelen de duurzaamheidsmaatregelen een grote rol.

- ❖ Voor het gehele pand geldt dat de installatie technische voorzieningen worden gereviseerd (geaard elektra, brandveiligheidsvoorzieningen, installaties), en geluidsvoorzieningen en veiligheidsvoorzieningen worden aangebracht.
- ❖ Aanpassen energie onzuinige installaties naar een duurzaam installatiesysteem, waaronder het vervangen van de elektrische verwarmingselementen in het souterrain door radiatoren die zijn aangesloten op het cv-verwarmingssysteem dat wordt verwarmd door de houtpelletkachel en het aansluiten van nieuwe warmwaterboiler in de appartementen met gebruikmaking van de restwarmte van de houtpelletkachels.

Voor de buitenruimte geldt dat de toegankelijkheid van het landgoed en het kasteel vergroot moet worden om het toenemend aantal bezoekers te faciliteren. Hierbij speelt parkeren en de routing een belangrijke rol. In het plan is ernaar gestreefd de voorzieningen zo zorgvuldig en onopvallend mogelijk

in de groenaanleg in te passen. Het ontwerp is in een vooroverleg in het planoverleg met de gemeente, provincie en het rijk afgestemd.

- ❖ Aanleg en landschappelijke inpassing tweede parkeerterrein, noodzakelijke faciliteit voor het bezoekers van het kasteel en het kerngebied.
- ❖ Nieuwe wandelroute langs cultuurhistorische elementen (vanaf parkeerterrein).
- ❖ Een nieuw ondergeschikte terras achter het kasteel voor een beter gebruik van het souterrain.
- ❖ Een nieuw pad vanaf het voorterrein naar de nieuwe miva-toegang in de rechter toren.

Werkzaamheden

De werkzaamheden die in het interieur van het kasteel gaan plaatsvinden zijn per bouwlaag en per ruimtelijke eenheid beschreven.

Souterrain

In de oude kern van het souterrain zijn de fundamenteën en muren van het oude kasteel nog aanwezig. Dit is het oudste deel van het kasteel en nodigt uit tot het vertellen over de ontwikkeling van het kasteel. Middels een expositie willen we hier een overzicht geven van de totale geschiedenis van het kasteel op het landgoed. De ontwikkeling van ridderkasteel, via buitenhuis tot het huidige nutslandgoed. Zo wordt de historie beleefbaar gemaakt door het souterrain toegankelijk te maken voor de bezoeker.

De zandstenen wapenschilden van de verschillende families die het kasteel hebben bewoond worden naar het souterrain verplaatst om in de expositie over de ontwikkeling van het kasteel opgenomen te worden.

In de oudste kern worden de historische kenmerken beter zichtbaar gemaakt. De dichtgemetselde opening in de muur tussen de twee oudste ruimten (ruimte 012 en 023) wordt weer opengemaakt. Ook de vergrendelde deur tussen de entree (001) en de oude kern (012) wordt weer bruikbaar gemaakt. Hierdoor worden de oudste ruimten van het kasteel weer in de routing van het souterrain opgenomen en beter beleefbaar voor de bezoeker. Het karakter van de oudste kern wordt versterkt door toepassing van grover stucwerk dan in de overige ruimten is toegepast.

Historische muurwerk van de oudste kern van het kasteel

De toiletgroep in ruimte 026 wordt verwijderd en naar ruimte 019 verplaatst. Deze verplaatsing heeft een positief effect op de ruimtelijke en cultuurhistorische beleving van de oudere delen van het kasteel. Zo kunnen de bouwhistorische restanten van een historische trap die nu onzichtbaar in ruimte 026 aanwezig zijn weer in het zicht worden gebracht. De ruimte van de voormalige toiletten wordt als garderobe in gebruik genomen. Het oorspronkelijke metselwerk blijft deels onbepleisterd.

Het stucwerk van de onderzone van de muren wordt in het hele souterrain door vochtbelasting (optrekkend vocht), slechte ventilatie en een te dichte bepleistering van de muren gedrukt. Dit wordt hersteld door de bepleistering van de onderzone te verwijderen en een vochtregulerend, dampopen saneermortel aan te brengen. Hierbij zal het verschil in textuur en grofheid tussen de oudste kern en de overige ruimten worden gerespecteerd.

Nieuwe lift en trap in de noordtoren

Het souterrain wordt toegankelijk gemaakt voor mindervaliden. De bezoeker komt binnen via de rechter toren (noordtoren). In deze ruimte (ruimte 004) wordt een raam dat vroeger al een deur is geweest weer door een deur vervangen (zie detailtekeningen). Vanaf het voorterrein wordt een nieuw pad naar de toegang aangelegd. Via deze toegang wordt het gehele souterrain voor rolstoelgebruikers toegankelijk.

Torenruimte in het souterrain waar de nieuwe lift en trap komen. Het raam wordt door een deur vervangen

In deze toren wordt een lift en trap gerealiseerd zodat ook de beletage en de verdieping vanaf het souterrain bereikbaar zijn voor minder validen. Omwille van de beperkte ruimte en de ronde vorm van de toren is er voor een ronde vacuum lift gekozen. Deze lift bestaat uit prefab segmenten die op elkaar worden gestapeld. De lift is zelfdragend en heeft geen liftput nodig en wordt op de hardstenen afwerkvloer geplaatst. Op de bovenzijde van de cilinder wordt in een extra segment de luchtpomp geplaatst, die de lift vacuum zuigt waardoor de binnencilinder omhoog gaat. Door een gecontroleerde luchtuittreiding zakt de binnencilinder vanzelf naar beneden. Naast de eenvoudige plaatsing is de eenvoudige technische installatie een groot voordeel, zodat er alleen een elektrische aansluiting benodigd is. Van de vijf beschikbare kleuren is voor een lichtgrijze (lightgrey) kleurstelling gekozen (voor een demo zie <https://www.youtube.com/watch?v=z5eKFVX361k>).

Om de lift te kunnen plaatsen moeten de vloeren van de beletage en verdieping van een bouwkundige sparing worden voorzien (rond 1400mm). In het souterrain gaat de sparing door het historische gewelf. Tevens moeten er sparingen worden gemaakt voor de nieuwe trappen. Voor de trap van het souterrain naar de beletage is bij de vorige renovatie reeds een gewelfschotel verwijderd. Deze sparing wordt ook voor de nieuwe trap gebruikt. Voor de trap van de beletage naar de verdieping wordt in de verdiepingsvloer een halfronde sparing gemaakt (zie sparingstekeningen lift en trappen).

De gewelven en vloeren worden opgevangen door stalen ringen aan te brengen waaraan de staalconstructies voor de vloerravelingen worden bevestigd. De balklagen van de vloeren zullen zoveel mogelijk gehandhaafd blijven en opgevangen worden door de stalen raveelconstructie. De stalen ringen worden ondersteund door stalen kolommen (80x80mm), die in kleur en vorm aansluiten op het stalen frame van de lift (zie detailtekeningen lift en trap).

De constructie van de nieuwe trappen wordt in staal uitgevoerd. Om aan te sluiten bij het robuuste karakter van het kasteel wordt over de stalen treden een loper van eiken treden gemaakt. Tevens worden de stalen trapbomen aan de buitenzijde met eiken trapbomen afgewerkt. De eiken delen worden rondom omgezet als afwerking van de trapgaten. De trapbalustrades bestaan uit stalen spijlen met een eiken leuning. De vloeren van de torenruimten worden eveneens met eiken delen afgewerkt ter vervanging van de huidige grenen delen die bij de vorige renovatie zijn aangebracht.

Omwille van de te overbruggen hoogte is de trap van de beletage naar de verdieping van een tussenbordes voorzien. De trappen zijn vrijdragend en bevinden zich vrij in de ruimte met een schalmgat langs de lift. De constructieve gegevens en berekeningen van de lift, trap en raveelconstructies worden later in het traject verder uitgewerkt en aan de gemeente toegestuurd.

Historische keuken

De historische keuken (ruimte 005) is in gebruik als foyer voor ontvangst van de bezoekers. Deze ruimte heeft in de huidige situatie een overwegend wit met zwarte kleurstelling. Het historische aanrecht valt hierdoor weg tegen de kleur van de gewelven. Op oude foto's is te zien dat het aanrecht oorspronkelijk een donkerder kleurstelling heeft gehad. Door middel van kleuronderzoek en fotoanalyse zal worden gezocht worden naar de oorspronkelijke kleurstelling. Door de historische onderdelen te accentueren zal de beleving van de oude keuken als ontvangstruimte groter worden.

Historische uitstraling aanrecht

Huidige uitsraling aanrecht en souterrain

Horeca keuken

Achter de historische keuken is bij de vorige renovatie een nieuwe keuken gecreëerd. Deze keukenopstelling is momenteel verouderd en voldoet niet meer aan de gebruikseisen om de bezoekers te bedienen. Ook kan er vanuit deze keuken geen eten worden geserveerd. Na de renovatie zal de zaal beter geschikt zijn voor diners, recepties en culturele activiteiten. Hiervoor zal de keuken van een nieuwe inrichting worden voorzien. De rechter keukenruimte (ruimte 006) zal als drankenkeuken en afwaskeuken dienst doen, de linker keukenruimte (ruimte 007) zal voor het uitserveren van voedsel worden gebruikt. In de horecakeuken zal geen voedsel worden bereid. Dit zal in de keuken van het koetshuis plaatsvinden. Het eten zal vanuit het koetshuis worden aangeleverd en middels een steamer worden voorbereid. Hiervoor zal een nieuwe steamer en kookplaatje voor het bereiden van sauzen worden geïnstalleerd, die op de bestaande aan- en afvoer wordt aangesloten. Erboven zal een nieuwe afzuiginstallatie worden geïnstalleerd, met een afvoer in de rechter zijgevel. Ruimte 018 zal dienst doen als berging voor de horecakeuken.

Toiletten

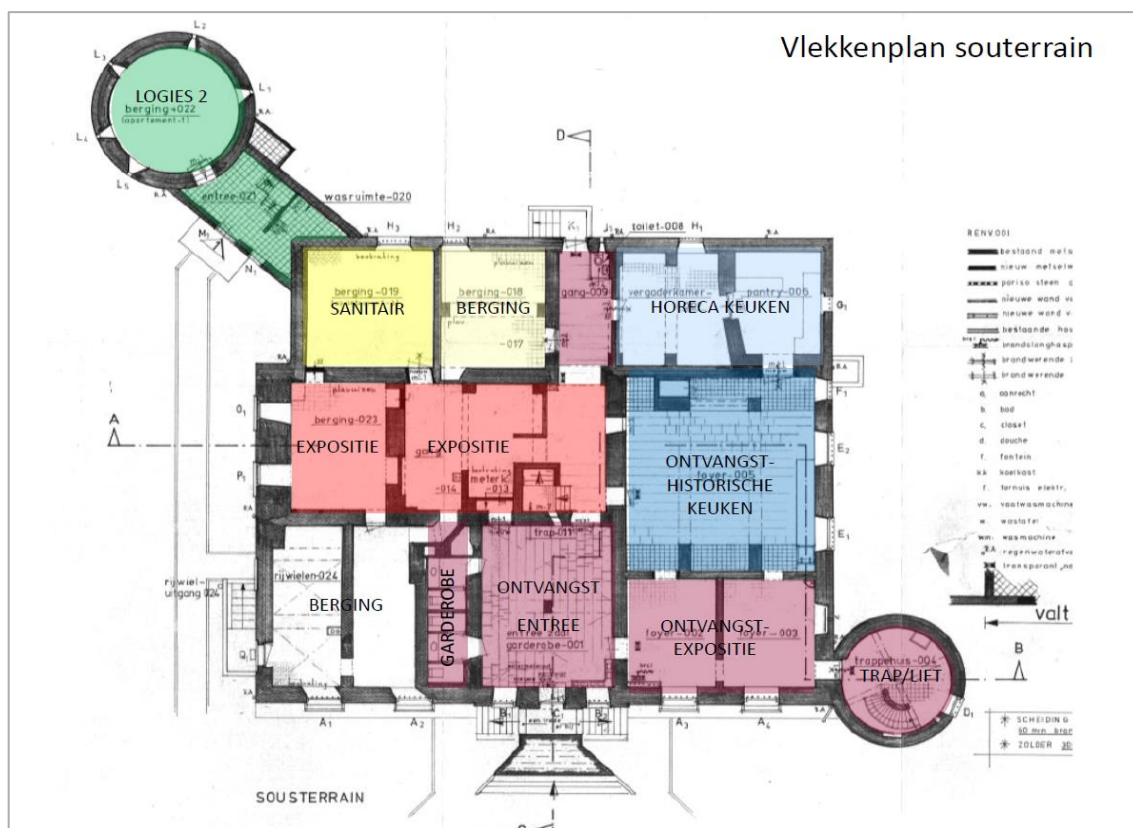
De toiletten in het souterrain worden verplaatst naar de ruimte links achterin (ruimte 019). Hier worden nieuwe toiletten gerealiseerd, zodat de gewone toiletten en het miva-toilet in dezelfde ruimte kunnen worden gecombineerd (zie detailtekening nieuwe toiletten souterrain). De huidige klinkervloer van de als berging in gebruik zijnde ruimte wordt verwijderd. Als basis wordt een nieuwe betonvloer aangebracht, die met hardstenen plavuizen worden afgewerkt, gelijk de overige gebruikruimten in het souterrain. De wanden van de toiletten worden in houtskelet uitgevoerd en van verticale houten delen voorzien. Op deze wijze ontstaat een secundaire indeling ten opzichte van de bouwkundige wanden. In de toiletten worden de wanden betegeld.

Installaties

In de huidige situatie wordt het gehele souterrain verwarmd door elektrische radiatoren. Deze radiatoren zijn erg energie onzuinig en worden vervangen door nieuwe ledenradiatoren. De nieuwe radiatoren worden aangesloten op het pellet gestookte verwarmingssysteem van het kasteel. Het leidingwerk zal zoveel mogelijk uit het zicht worden weggewerkt.

De riolering van de nieuwe toiletten wordt in de de nieuwe betonvloer opgenomen en aan de achterzijde aangesloten op de ringleiding die om het kasteel naar het gemeenteriool loopt. Ten behoeve van de luchtafvoer wordt vanaf de toiletten een nieuwe afvoer door de schacht (in ruimte 020) naar boven gemaakt die wordt aangesloten op een nieuwe mechanische ventilatie box op zolder, zoals alle bestaande geventileerde ruimten reeds zijn aangesloten op ventilatieboxen op zolder. De lucht zal via een kier onder de deur en een ventilatiesleuf door het arm schaven van de bovenzijde van de ramen in de achtergevel worden aangevoerd.

Op dit moment wordt het gehele installatiesysteem (lucht, water, gas, elektra en brandveiligheid) uitgewerkt. De gegevens en berekeningen zullen aan de gemeente worden voorgelegd.

Plattegrond souterrain met vlekkenplan van de nieuwe situatie

Beletage

Via de bordestrap en de voordeur is de beletage vanaf de buitenzijde toegankelijk. Van binnenuit is de beletage via de trap onder het trappenhuis bereikbaar. Met de realisatie van de nieuwe lift en de trappen in de noordtoren wordt de beletage vanaf het souterrain zowel voor valide als mindervalide bezoekers toegankelijk. Op de beletage bevindt zich achter de voordeur de grote hal (ruimte 1) met het monumentale trappenhuis, met rechts ervan de grote “Van Westerholtzaal” (ruimte 2/3), links ervan een recreatieappartement (ruimte 14 t/m 17) en erachter het torenappartementen (ruimte 7 t/m 13 en 020 t/m 022), dat eveneens als recreatieappartement wordt gebruikt, maar waarvan de twee ruimten achter het trappenhuis (ruimte 7 en 8) tevens als historische vertrekken bij de zaal kunnen worden gebruikt.

Hal en trappenhuis

De hal en het trappenhuis (ruimte 1) dateren nog geheel uit het eind van de 19^e eeuw. De vloer van de hal is voorzien van marmer. Langs de wanden zijn houten lambriseringen met kussenpanelen aangebracht. De bordestrap is zeer markant en leidt in een symmetrische opzet vanuit het midden naar de verdieping. De houten cassetteplafonds lopen door in de afwerking van de trappen. Vanuit de hal zijn de omliggende ruimten toegankelijk. De deuren zijn in de lambriseringen opgenomen. De hal en het trappenhuis blijven ongewijzigd. De vloeren, wanden en plafonds worden restauratief hersteld. Ook wordt de inrichting weer zoveel mogelijk naar de 19e-eeuwse situatie teruggebracht. De elektrische en brandveiligheidsinstallaties worden vernieuwd.

Historische uitstraling hal en trappenhuis

Huidige uitstraling van de hal en het trappenhuis

Van Westerholtzaal

Het gebruik van de Van Westerholtzaal wordt geïntensiveerd. De Van Westerholtzaal kan in de toekomst alleen of in combinatie met de twee historische vertrekken achter het trappenhuis worden gebruikt. Daarmee is de zaal multifunctioneel te gebruiken, voor bijvoorbeeld lezingen, muzikuitvoeringen, presentaties, workshops, vergaderingen, recepties en trouwceremonies.

Huidige uitstraling van de Van Westerholtzaal

De Van Westerholtzaal zal qua inrichting en sfeer meer bij het historische karakter van het kasteel worden aangesloten. Op dit moment is de sfeer zeer sober en kaal. Door toepassing van passende wandafwerking en stoffering kan aan de huidige enigszins karakterloze ruimte meer kwaliteit worden gegeven. In deze ruimte wordt de lichte grenen vloer, die bij de vorige renovatie is aangebracht, geschuurd en donker gebeitst, zoals ook de oude vloeren van het trappenhuis zijn. De vloer wordt van een nieuw tapijt in historische stijl voorzien. De wanden worden afgewerkt met behang in historische stijl en het gescheurde plafond van de zaal wordt gerestaureerd. Het meubilair wordt aan het historische karakter aangepast. De ruimte achter de zaal (ruimte 6) wordt als bijkamer van de zaal neutraal afgewerkt.

Kleuronderzoek

De huidige witte kleurstelling van het houtwerk van de zaal is niet historisch. Op het houtwerk zal kleuronderzoek worden uitgevoerd, zodat een beter beeld van de historisch kleurafwerking ontstaat. De resultaten van het kleuronderzoek zal de aanleiding vormen voor een nieuwe, meer historische kleurstelling van de zaal. Het kleurvoorstel zal aan de gemeente worden voorgelegd.

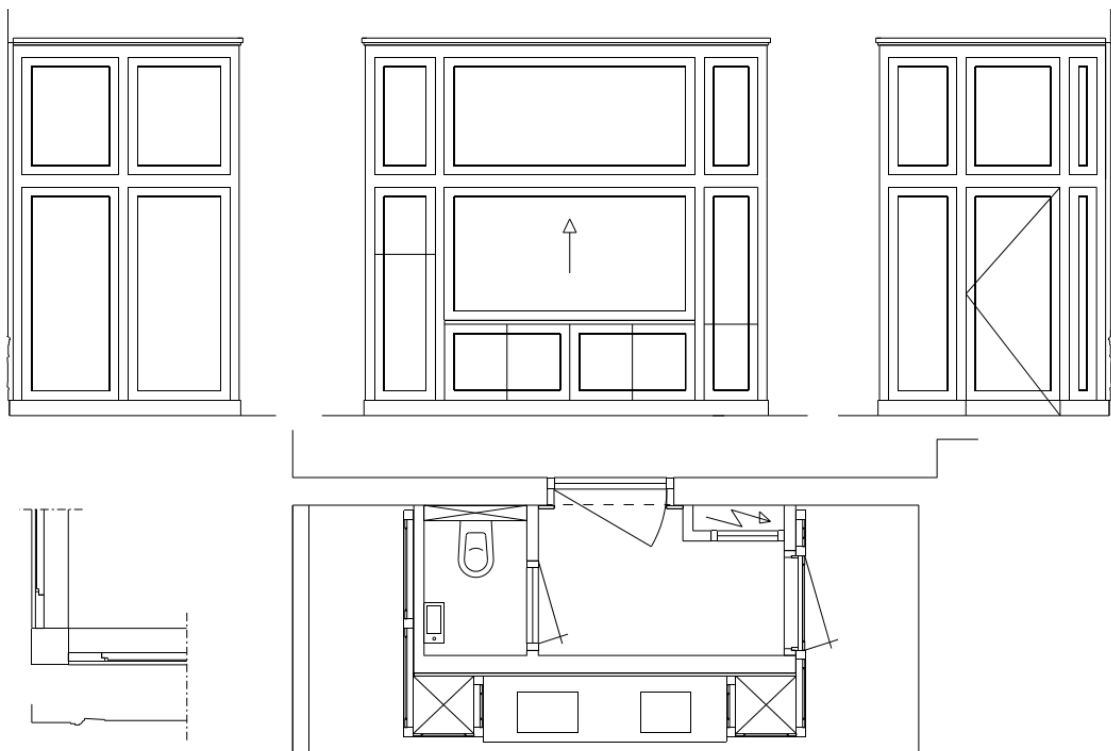
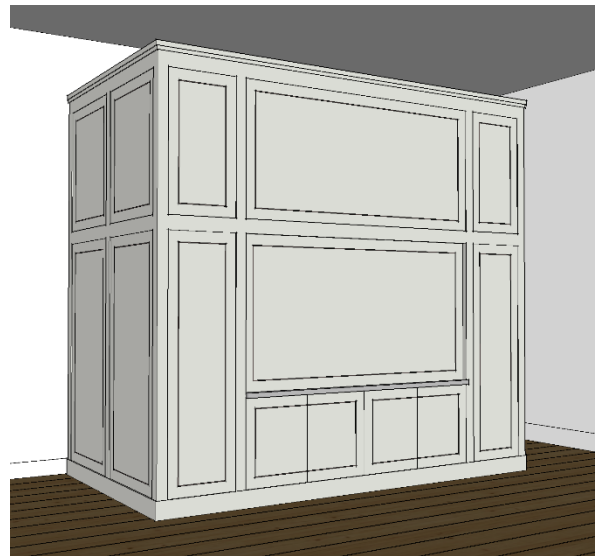
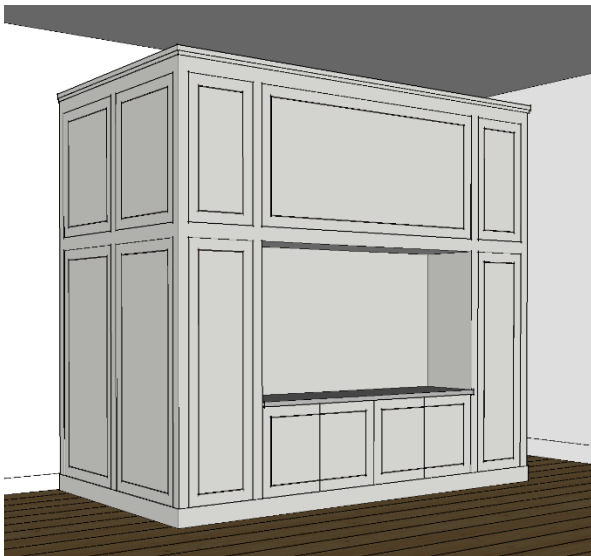

De huidige uitstraling van de Van Westerholtzaal is kaal en sober. De inrichting krijgt een meer historisch karakter.

Recreatie appartementen (logies 1).

Het voormalige woonappartement links van het trappenhuis (ruimte 14 t/m 17) wordt omgevormd tot een recreatieappartement. De bestaande indeling blijft in stand. De keuken wordt verplaatst naar de centrale kamer (ruimte 14), die wordt ingericht als woon-eetkamer. Omdat deze ruimte is voorzien van een beschilderd plafond en lambriseringen is bij de vorige renovatie het entreevolume los gehouden van de wanden en het plafond. De nieuwe keuken wordt tegen het entreevolume geplaatst en in de wandafwerking geïntegreerd (zie detailtekeningen). Het aanrecht is middels een schuifluik uit het zicht weg te werken. De wanden van het entreevolume en de nieuwe keuken worden met verticale houten delen afgewerkt die worden voorzien van paneelomkaderingen, die een abstracte afgeleide zijn van de historische panelen van de lambriseringen. De nieuwe keuken wordt aangesloten op de water aan- en afvoer en de mechanische ventilatie van het bestaande toilet in het entreevolume.

De nieuwe keuken opgenomen in de wandafwerking van het bestaande entreevolume

De huidige slaapkamer (ruimte 17) blijft als slaapkamer in gebruik. Deze ruimte wordt hersteld en opnieuw ingericht. De voormalige keuken (ruimte 15) wordt ingericht als slaapkamer. Deze heeft nog een historisch gemak, dat als historisch relict intact blijft. Door de verplaatsing van de keuken grenzen beide slaapkamers aan de badkamer (ruimte 16), die wordt voorzien van nieuw sanitair, dat meer in overeenstemming is met het karakter van de historische ruimte dan het huidige sanitair uit de jaren 80.

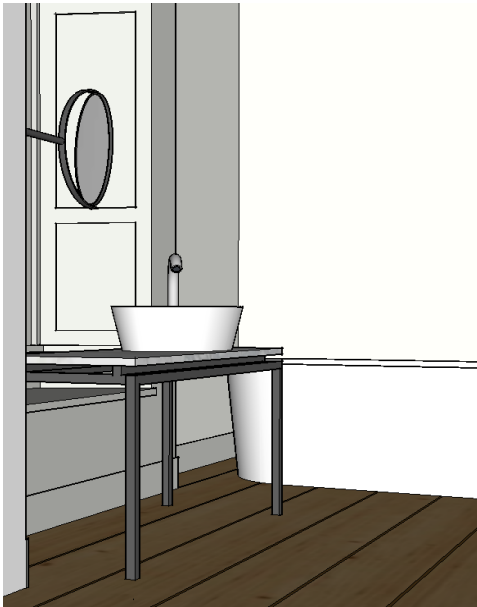
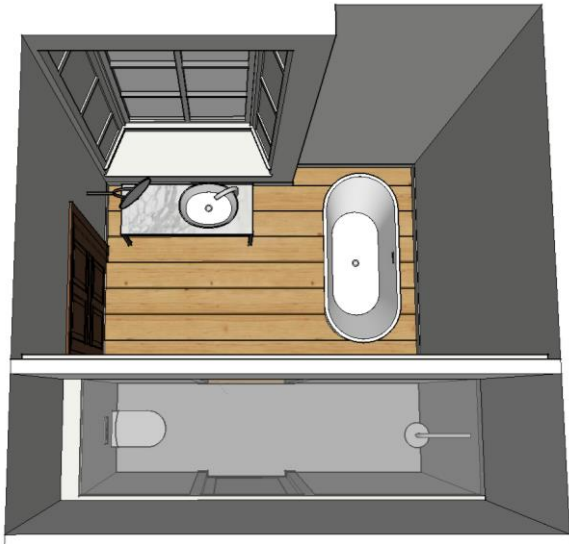
Huidige badkamer

Voor de inrichting van de badkamer is ervoor gekozen om de ruimte meer als een historische kamer te beschouwen waarin vrijstaande sanitaire elementen staan opgesteld (zie detailtekeningen). Om het karakter te versterken wordt de ruimte niet betegeld en wordt de huidige kunststof vloer verwijderd. De wanden worden gestukadoord en de vloer van houten vloerdelen voorzien, op dezelfde wijze als de vloeren van de andere ruimten van het appartement. Om toch een waterdicht geheel te krijgen wordt onder de houten vloer een waterdichte powerpanel vloer aangebracht.

Het bad wordt op de houten vloer opgesteld. Voor het venster komt als een soort kaptafel een vrijstaande wastafel, bestaande uit een stalen frame met marmeren blad en een waskom op het blad. De douche en het toilet zijn in een aparte zone ondergebracht, die door houten wanden van de ruimte is afgescheiden. Aan de kamerzijden worden de wanden met verticale houten delen afgewerkt, die van paneelomkaderingen zijn voorzien. Aan de binnenzijde worden de wanden betegeld.

Het sanitair van de nieuwe badkamer kan op de installatie van de bestaande badkamer worden aangesloten. Ook de mechanische ventilatie met een ventilatiebox op zolder is reeds aanwezig. De lucht zal via een ventilatiesleuf door het arm schaven van de wisseldorpel van het raam in de voorgevel worden aangevoerd. Op het zoldertje boven het toilet kan de boiler, die op dit moment in de keuken is weggewerkt, worden geïnstalleerd en uit het zicht worden weggewerkt.

Recreatie torenappartementen (logies 2)

Het zogenaamde torenappartement (ruimte 7 t/m 13 en 020 t/m 022), heeft de fraaiste historische ruimten van het kasteel. De twee kamers achter het trappenhuis (ruimte 7 en 8) zullen aan de hand van oude foto's en andere informatie op historische basis met antieke meubels worden ingericht. De historische afwerking van de vloeren, wanden en plafonds worden gerestaureerd. Ruimte 8 is van een fraaie parketvloer voorzien. De wit geschilderde vloerdelen in ruimte 7 worden donkerbruin gekleurd zoals op de overloop van het trappenhuis. Beide ruimten worden voorzien van historische wandafwerkingen. De ruimten zijn onderdeel van het recreatieappartement, maar zijn ook in combinatie met de zaal te gebruiken.

Kleuronderzoek

Het houtwerk van ruimte 8 is van een houtimitatie voorzien. Dit zal gehandhaafd blijven. De huidige witte kleurstelling van het houtwerk van ruimte 7 is niet historisch. Op het houtwerk zal kleuronderzoek worden uitgevoerd, zodat een beter beeld van de historisch kleurafwerking ontstaat. De resultaten van het kleuronderzoek zal de aanleiding vormen voor een nieuwe, meer historische kleurstelling van de ruimte. Het kleurvoorstel zal aan de gemeente worden voorgelegd.

Huidige afwerking ruimte 7

huidige afwerking ruimte 8

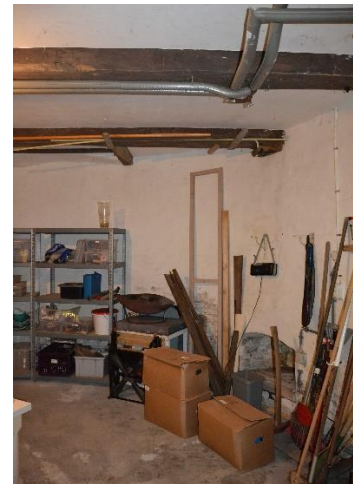
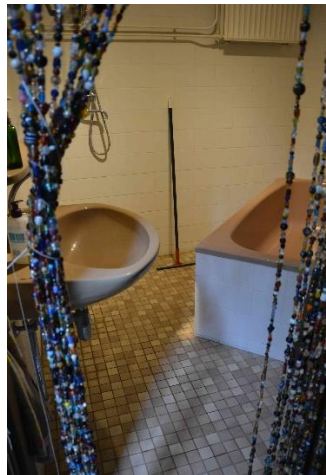
De huidige keuken heeft een fraaie kastenwand met ingebouwde schouw. Het venster met vensterbank geeft een fraai uitzicht over het landgoed. Al het houtwerk is van houtimitatie voorzien, dat wordt gehandhaafd. Het huidige traditionele keukenblok staat tegen de wand opgesteld en geeft de ruimte een facilitair karakter. Om de historische element beter tot hun recht te laten komen wordt het keukenblok vrij in de ruimte geplaatst. De nieuwe keuken wordt op de bestaande installaties en mechanische ventilatie van de bestaande keuken aangesloten.

Huidige afwerking van de keukenruimte

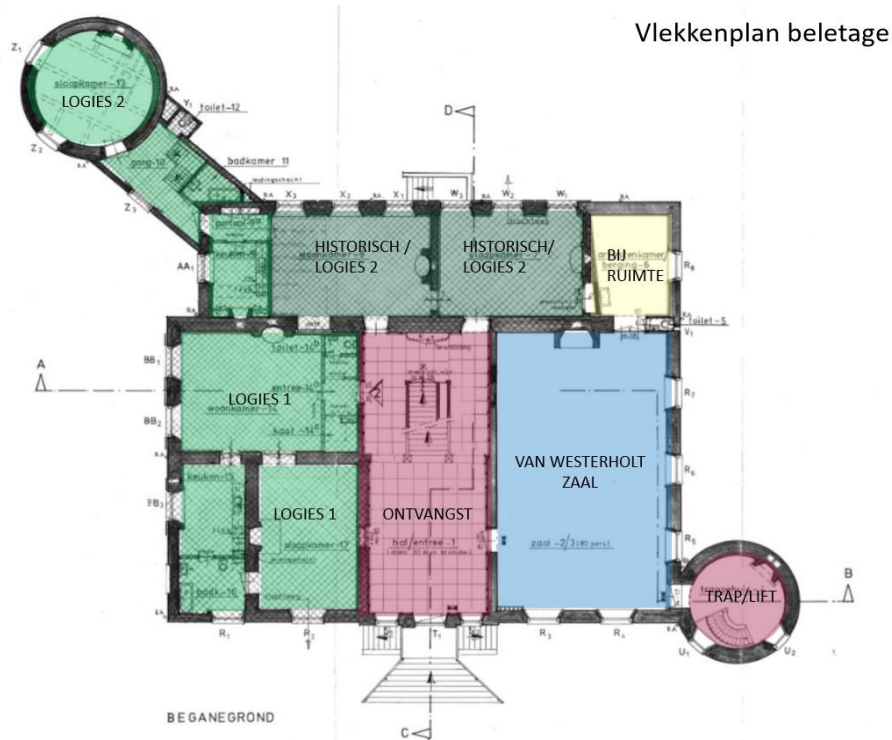

De torenkamer op de beletage wordt als slaapkamer ingericht. Hier bevindt zich nog een fraaie schouwmantel. De trap naar het souterrain wordt omtimmerd met verticale houten delen. De badkamer en het aparte toilet worden gerenoveerd en voorzien van nieuw sanitair. De opstelling van het sanitair in de badkamer wordt iets gewijzigd. De ruimten worden voorzien van nieuw tegelwerk, dat meer in overeenstemming is met het historische karakter van het appartement. Het sanitair wordt op de bestaande installaties en mechanische ventilatie van de bestaande badkamer aangesloten.

Huidige uitstraling badkamer beletage en trap en torenkamer in het souterrain

De torenkamer in het souterrain zal worden gerenoveerd en als slaapkamer in gebruik worden genomen. De sfeer van deze slaapkamer krijgt een robuuste uitstraling in lijn met het karakter het souterrain. In het souterrain wordt een kleine badkamer toegevoegd, zodat het grootste appartement van het kasteel voorzien is van voldoende sanitaire voorzieningen. De wanden worden voorzien van nieuw tegelwerk, dat in overeenstemming is met het historische karakter van het appartement. De bruine plavuizen vloer wordt vervangen door een hardstenen plavuizen vloer, zoals in de andere gebruiksruiden van het souterrain. De nieuwe badkamer wordt op de bestaande installaties en mechanische ventilatie van de bovenliggende bestaande badkamer op de beletage aangesloten.

Plattegrond beletage met vlekkenplan van de nieuwe situatie

Verdieping

Via de monumentale trap is de overloop op de verdieping te bereiken. De overloop is de centrale ruimte van de verdieping. Vanaf hier zijn alle omliggende vertrekken bereikbaar. De indeling is in opzet gelijk aan de indeling van de beletage. Door de nieuwe lift en nieuwe trap wordt de verdieping zowel voor valide als mindervalide bezoekers toegankelijk.

Op de verdieping worden de twee woonappartementen omgevormd tot recreatieappartementen. Het appartement links van het trappenhuis (ruimte 114 t/m 117) is gelijk als het onderliggende appartement op de beletage. Ook het torenappartement (ruimte 107 t/m 113) is in opzet gelijk als het onderliggende torenappartement.

Het zakelijk appartement boven de Van Westerholtzaal (ruimte 102 t/m 106) wordt omgevormd tot een woonkamer en keuken voor gemeenschappelijk gebruik van de gasten van de recreatieappartementen. Het achterste deel van het zakelijke appartement (ruimte 103) wordt afgescheiden en tot bruidssuite omgebouwd, toegankelijk vanaf de overloop. In de hoekkamer die nu als keuken is ingericht (ruimte 106) wordt de nieuwe badkamer voor de bruidssuite gerealiseerd.

Overloop

De overloop dateert net als de hal en het trappenhuis uit het eind van de 19e eeuw. De ruimte is nog grotendeels in oorspronkelijke staat. De wanden zijn bepleisterd en beschilderd. De houten vloer is donker gebeitst. Het plafond bestaat uit een blank houten, enkelvoudige balklaag. De overloop wordt gerestaureerd. Alle houten onderdelen worden hersteld en in de was gezet. De oorspronkelijke consoles onder de balken van het plafond, die in de jaren 80 zijn verwijderd en op zolder zijn opgeslagen, worden weer teruggeplaatst.

Huidige afwerking van de overloop

Zakelijke appartement (algemene ruimten logies en bruidssuite)

Het zakelijke appartement boven de Van Westerholtzaal wordt omgevormd tot algemene verblijfsruimten voor de gasten van de recreatieappartementen en de bruidssuite. De houten wand tussen ruimte 102 en ruimte 103 blijft gehandhaafd. De voorruimte (ruimte 102) wordt ingericht als zitkamer voor de recreatieappartementen. De samengestelde balklaag wordt geschilderd en de wanden van een nieuwe wandafwerking voorzien. De houten vloerdelen worden donker gebeitst. Via deze ruimte is vanaf de nieuwe lift en de nieuwe trap in de noordtoren de verdieping bereikbaar. Omwille van de brandveiligheid blijft deze ruimte altijd toegankelijk, zodat ten opzichte van het hoofdtrappenhuis een extra vluchtmogelijkheid aanwezig is.

Achter de houten wand komt een nieuwe keukenruimte voor de recreatieappartementen (ruimte 102a). De scheidingswand met de bruidssuite wordt als twee vrijstaande houtskeletwanden uitgevoerd, die aan beide zijden met dubbel gipsplaat zowel geluidswerend als brandwerend (60min) worden uitgevoerd. De aan- en afvoer van de nieuwe keuken wordt langs de rechter zijgevel via de bruidssuite aangesloten op de bestaande installaties van het historische toilet (ruimte 105). De mechanische ventilatie wordt vanaf de keukenruimte met een nieuwe afvoer door een nieuwe schacht tegen de trap naar zolder aangesloten op een nieuwe mechanische ventilatie box op zolder, zoals alle bestaande geventileerde ruimten reeds zijn aangesloten op ventilatieboxen op zolder. De lucht zal via een ventilatiesleuf door het arm schaven van de wisseldorpel van het raam in de rechter zijgevel worden aangevoerd (zie detailtekeningen).

Doorbuiging vloer

De vloer van het zakelijke appartement boven de zaal heeft een grote overspanning. Bij de vorige renovatie in de jaren 80 is de gehele vloer van de verdieping van een brandwerende anhydrietvloer voorzien. Deze is dikker uitgevoerd dan de 30 mm die op tekening staat aangegeven. Door het gewicht van het anhydriet trilt de vloer bij gebruik van de ruimte. Op advies van de constructeur worden de in de jaren 80 aangebracht houten vloerdelen tijdelijk afgenomen, het anhydriet verwijderd en een nieuwe estrich vloer aangebracht. Als nodig zal de overspanning van de moerbalken worden verkleind door de moerbalken van de verdiepingsvloer met trekstangen aan de moerbalken van de zoldervloer op te hangen (zie notitie constructeur). De definitieve constructieve opzet en berekening zal later in het proces worden uitgewerkt en aan de gemeente worden voorgelegd.

De huidige afwerking van de ruimten van het zakelijke appartement

Bruidssuite

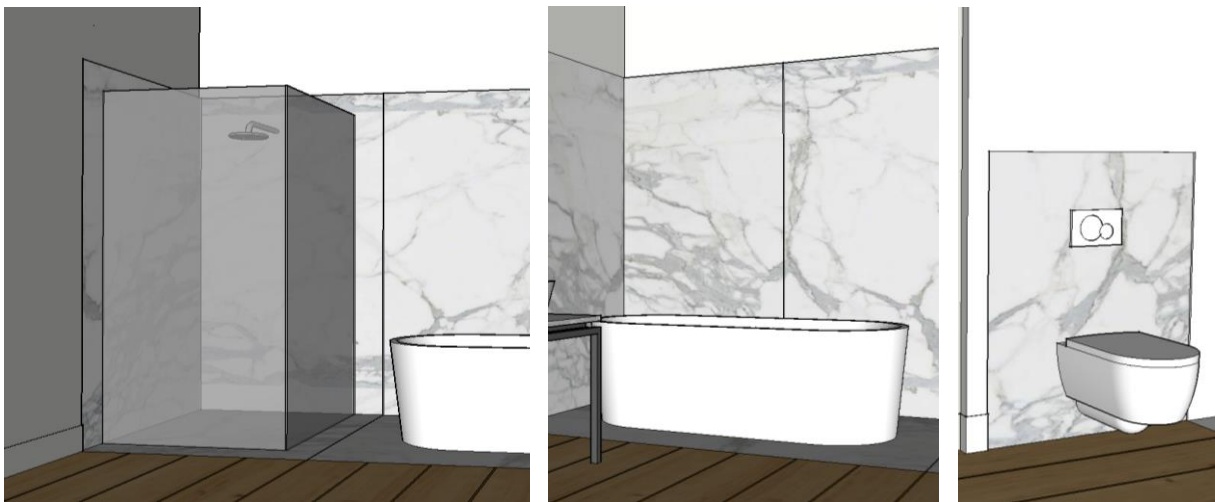
In het achterste deel van het zakelijke appartement wordt een bruidssuite afgescheiden (ruimte 103). De wand De bruidssuite is toegankelijk vanaf de overloop. De bestaande entreerimte blijft hierbij gehandhaafd (zie detailtekeningen). De scheidingswand met de keuken wordt geluids- en brandwerend (60min) uitgevoerd.

De tussenwanden worden aan de zijde van de bruidssuite extra afgewerkt met verticale houten delen, die zijn voorzien van paneelomkaderingen, zodat de wanden passen bij het historische karakter van de ruimte. In de wand tegenover de schouw wordt een soort alkoof met kast gecreëerd, zodat het bed symmetrisch tegenover de schouw komt te staan. De vloer van de suite wordt afgewerkt met donker gebeitste houten vloerdelen. De samengestelde balklaag van de bruidssuite wordt geschilderd en de wanden worden voorzien van een nieuwe wandafwerking.

In de hoekkamer (ruimte 106) wordt de nieuwe badkamer van de bruidssuite gecreëerd (zie detailtekeningen). De in de jaren 80 aangebrachte keuken wordt hiervoor verwijderd. Voor de inrichting van de nieuwe badkamer is ervoor gekozen om de ruimte meer als een historische kamer te beschouwen waarin vrijstaande sanitaire elementen staan opgesteld (zie detailtekeningen). Om het karakter te versterken wordt de ruimte niet betegeld. De wanden worden gestukadoord en de vloer van houten vloerdelen voorzien, op dezelfde wijze als de vloeren van de andere ruimten van het appartement. Om toch een waterdicht geheel te krijgen wordt onder de houten vloer een waterdichte powerpanel vloer aangebracht. Het karakter van de aanwezige schouw blijft zo intact. In de natte zone ter plaatse van het bad, de douche en het toilet worden de vloer en de wanden van marmeren platen voorzien. Het Carrara marmer is een materiaal dat ook elders in het kasteel voorkomt en is passend bij het karakter van het kasteel. Het bad komt vrijstaand voor het venster te staan met een mooi uitzicht over het landgoed. De wastafel wordt als een soort kaptafel, bestaande uit een stalen frame met marmeren blad en waskommen op het blad uitgevoerd.

Het historische toilet zal worden gerenoveerd en blijft bruikbaar. Het historische tegelwerk blijft gehandhaafd. De pantry zal worden vervangen door een nieuwe pantry voor de bruidssuite.

Het sanitair van de nieuwe badkamer wordt op de installatie van het historische toilet aangesloten. Ook de mechanische ventilatie met een ventilatiebox op zolder is reeds aanwezig. De lucht zal via een ventilatiesleuf door het arm schaven van de wisseldorpel van het raam in de rechter zijgevel worden aangevoerd. Op het zoldertje boven de pantry kan de boiler worden geïnstalleerd en uit het zicht worden weggewerkt

Referentiebeelden badkamer bruidssuite

Recreatieappartement (logies 3)

Het voormalige woonappartement links van het trappenhuis wordt omgevormd tot recreatieappartement (ruimte 114 t/m 117). De indeling blijft intact, gelijk het onderliggende appartement op de beletage. De keuken wordt verplaatst naar het bestaande entreevolume en de voormalige keukenruimte ingericht als slaapkamer (ruimte 115). De nieuwe keuken wordt in de berging van het entreevolume geplaatst en aangesloten op de water aan- en afvoer en de mechanische ventilatie van het bestaande toilet in het entreevolume.

De wand van de entreevolume wordt aan de zijde van de woonkamer afgewerkt met verticale houten delen afgewerkt die worden voorzien van paneelomkaderingen. De lage deuren worden vervangen door hogere deuren die aan het bouwbesluit voldoen (zie detailtekeningen).

De wanden van de verblijfsruimten van het appartement worden voorzien van een nieuwe wandafwerking en de plafonds worden geschilderd, in aansluiting op het historische karakter van de ruimten. De lichte houten vloeren worden donker gebeitst zoals de overige vloeren van het kasteel.

Huidige afwerking van de verblijfsruimten van het appartement.

De badkamer zal op dezelfde wijze als de onderliggende badkamer van de beletage worden gerenoveerd. Ook hier is ervoor gekozen de ruimte meer als een historische kamer te beschouwen waarin vrijstaande sanitaire elementen staan opgesteld (zie detailtekeningen).

Het sanitair van de nieuwe badkamer kan op de installatie van de bestaande badkamer worden aangesloten. Ook de mechanische ventilatie met een ventilatiebox op zolder is reeds aanwezig. De lucht zal via een ventilatiesleuf door het arm schaven van de wisseldorpel van het raam in de voorgevel worden aangevoerd. Op het zoldertje boven het toilet kan de boiler, die op dit moment in de keuken is weggewerkt, worden geïnstalleerd en uit het zicht worden weggewerkt.

Torenappartement (logies 4)

De ruimtelijke indeling van het torenappartement op de verdieping blijft ongewijzigd (ruimte 107 t/m 113). De slaapkamer (ruimte 107) blijft gehandhaafd. De samengestelde balklaag wordt geschilderd, de bepleistering van de wanden hersteld en de vloer donker gebeitst. De woonkamer (ruimte 108) wordt eveneens hersteld en opnieuw geschilderd. De wanden krijgen een nieuwe wandafwerking en de vloer wordt donker gebeitst.

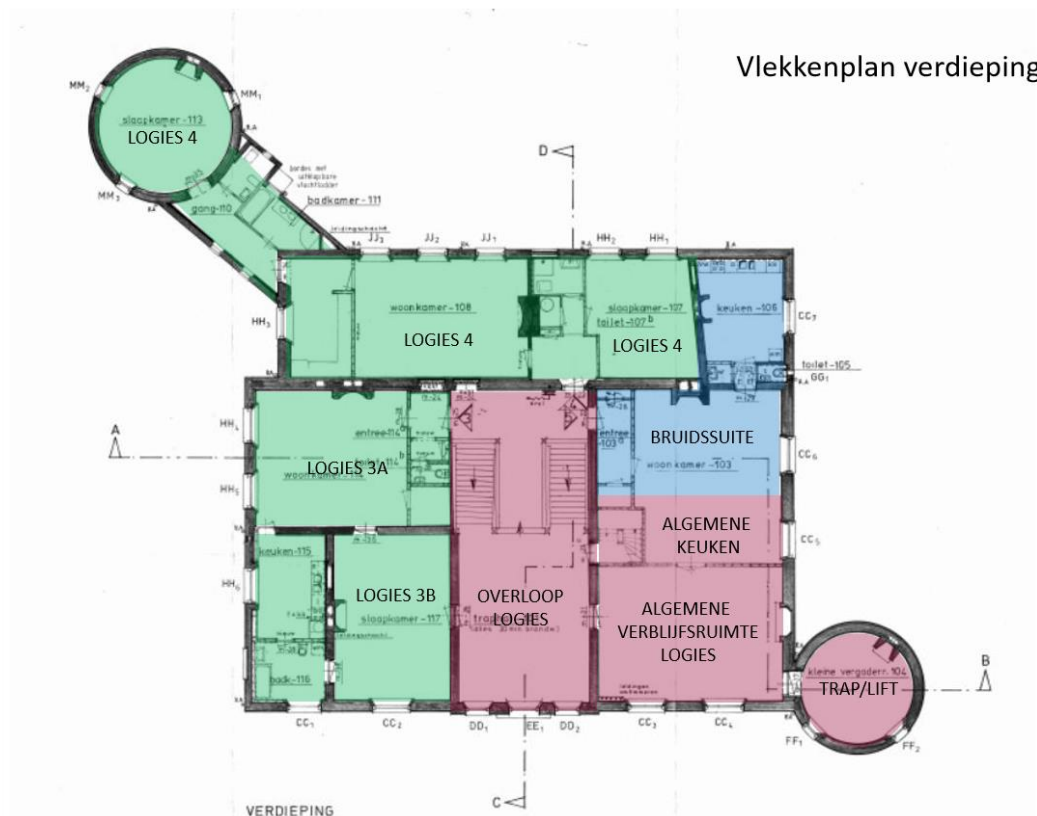

Huidige afwerking van de woon- en slaapkamer

De huidige zwarte keuken wordt vervangen door een nieuw vrijstaand keukenblok, gelijk de onderliggende keuken van torenappartement op de beletage. De nieuwe keuken wordt op de bestaande installaties en mechanische ventilatie van de bestaande keuken aangesloten.

De torenkamer op de beletage wordt als slaapkamer ingericht. De badkamer en het aparte toilet worden gerenoveerd en voorzien van nieuw sanitair. De opstelling van het sanitair in de badkamer blijft ongewijzigd. De ruimten worden voorzien van nieuw tegelwerk, dat meer in overeenstemming is met het historische karakter van het appartement. Het sanitair wordt op de bestaande installaties en mechanische ventilatie van de bestaande badkamer aangesloten.

Plattegrond verdieping met vlekkenplan van de nieuwe situatie

Zolder

Er worden geen voorzieningen toegevoegd aan de zolderruimte. Als gevolg van de aanwezigheid van vleermuizen blijft de zolderruimte buiten gebruik van de recreatieappartementen. Hiermee komen de eerder geplande 'slaapboxen' op zolder te vervallen.

Asbest

Uit het asbestonderzoek blijkt dat er twee plekken in het kasteel asbest is verwerkt (zie asbestrapport). Op de zolderverdieping wordt de cv-kast gerenoveerd. De vloer waarin asbest is aangetroffen wordt verwijderd voordat de werkzaamheden aan het kasteel plaatsvinden. Ook de twee radiatoren in de hal van de beletage worden voorafgaand aan de werkzaamheden verwijderd. De werkzaamheden zullen onder de geldende condities worden uitgevoerd.

Installatie

In principe blijven de huidige installaties gehandhaafd. In de huidige situatie zijn op zolder mechanische ventilatieboxen geplaatst, die de ruimten van de verschillende appartementen afzuigen. Deze blijven gehandhaafd. Voor de nieuwe toiletten in het souterrain en de nieuwe algemene keuken op de verdieping worden nieuwe ventilatieboxen bijgeplaatst. De bestaande riolering blijft gehandhaafd. De nieuwe badkamers, toiletten en keukens worden op de bestaande standleidingen aangesloten. De nieuwe toiletten in het souterrain lozen via een nieuwe afvoer, die in de nieuwe betonvloer wordt opgenomen en door de achtergevel wordt aangesloten op de bestaande ringleiding die rondom het kasteel naar de gemeenteriolering loopt. De elektrische installaties zullen worden gerenoveerd en worden aangepast aan de huidige eisen. De boilers worden vervangen door meer energiezuinige exemplaren.

De gehele installatie zal in de komende tijd worden berekend en uitgewerkt. De gegevens zullen aan de gemeente worden voorgelegd.

Brandveiligheid

Bij de renovatie in de jaren 80 zijn in het kasteel al maatregelen getroffen om het kasteel brandveiliger te maken. Bij de huidige renovatie wordt de gehele brandpreventie installatie geactualiseerd (zie rapport brandpreventie). Bij de vorige renovatie zijn de vloeren tussen souterrain, beletage en verdieping 60 minuten brandwerend gemaakt. Alle ruimten in het souterrain zijn voorzien van gewelven, die van zichzelf al voldoende brandwerend zijn. De vloeren tussen beletage en verdieping bestaat uit samengestelde balklagen. De moerbalken hebben een maat van 310x360mm, de kinderbinten zijn 110x150mm.

Over de gehele verdiepingsvloer is een brandwerende anhydrietvloer aangebracht, met een dikte van ongeveer 50 mm. Deze vloeren blijft gehandhaafd, met uitzondering van de vloer boven de zaal, waar het gewicht van het anhydriet voor teveel doorbuiging van de balklaag zorgt. Hier wordt het anhydriet vervangen door een estrich isolatievloer, die eveneens 60 minuten brandwerend is.

De wanden van de subcompartimenten zijn 30 minuten brandwerend uitgevoerd. Tijdens de opname bleek dat niet alle deuren tussen de appartementen en de vluchtroute in het hoofdtrappenhuis aan de brandwerendheid van 30 minuten voldoen. Deze deuren zullen worden aangepast, zodat ze wel de benodigde brandwerendheid krijgen. Alle brandwerende deuren worden zelfsluitend uitgevoerd. De huidige brandslaghaspels blijven gehandhaafd. Ook de bestaande poederblussers blijven gehandhaafd. Omwille van de veiligheid wordt bij de entreeruimte van elk appartement voorzien van een extra poederblusser.

De vluchtwegen worden aangeduid met vluchtrouteaanduiding en voorzien van noodverlichtingsarmaturen. Bij de vorige renovatie zijn al de benodigde voorzieningen getroffen, die worden aangevuld, zodat het geheel voldoet aan de geldende normen. Alle vluchtroutes en de ruimten van de appartementen waardoor gevlucht moet worden voorzien van doorgekoppelde rookmelders (zie tekeningen brandpreventie).

In de komende periode zal de brandpreventie-installatie verder worden uitgewerkt. De tekeningen en gegevens zullen aan de gemeente worden voorgelegd.

Vrije doorgang en doorvalbeveiliging.

De vrije doorgang van de nieuwe deuren (met name van de nieuwe toiletten in het souterrain) zijn 2.300mm. De overige deuren zijn grotendeels bestaand. Bij nieuwe deuren zullen eveneens deuren met een vrije doorgang van 2.300 mm worden toegepast. De leuning van de trappen en trapgaten worden volgens de geldende regels van het bouwbesluit uitgevoerd (zie detailtekeningen). De doorvalhoogtes van de venters voldoen reeds aan de eisen van het bouwbesluit. De hoogte van de ramen is grotendeels boven de 700mm. De vensterbanken zijn breder dan 400mm, zodat het gevaar van doorvallen beperkt is. Op de plekken waar de borstwering lager is zal een extra doorbeveiliging worden aangebracht in de vorm van een stang op de benodigde hoogte van 850+ vloer.

Buitenruimte

Landschapsarchitecten bureau SB4 (bureau voor historische tuinen, parken en landschappen) heeft in opdracht van Natuurmonumenten een ontwerp voor de buitenruimte uitgewerkt. Voor dit ontwerp is gebruik gemaakt van de bezoekersstromen van wandelaars, fietsers, automobilisten in de kern van het landgoed. Er wordt een nieuwe parkeerplaats aangelegd die dienst doet voor bezoekers van het kasteel, de horeca in het koetshuis en secundair deels ook voor bezoekers van het landgoed. De bestaande parkeervoorziening blijft gehandhaafd en is bedoeld voor wandelaars op het landgoed. De nieuwe parkeerplaats wordt in een besloten deel en met groen ingepast. Een haag tussen en om de parkeerstroken van bijvoorbeeld meidoorn (eindbeeld 0,5 meter breed en 1,40 meter hoog) en rondom de parkeerplaats verhoogde bermen met bloemrijk gras. De parkeerplaats wordt ontsloten aan de Baakseweg. Het plan voorziet tevens in een cultuurhistorische wandelroute naar het kasteel en koetshuis, elektrisch opladen voor auto's en een terras rond kasteel en horeca.

Naar de nieuwe toegang in de noordtoren zal een nieuw pad vanaf het voorterrein worden aangelegd, dat mindervaliden toegang moet geven tot het kasteel. Tevens wordt er aan de achterzijde van het kasteel een terras aangelegd, voor de bezoekers en gasten van het kasteel.

De aanpassingen van de buitenruimte zijn tot in detailniveau uitgewerkt (zie tekeningen buitenruimte).

Verlaan & Bouwsta architecten

21 juli 2017